

אורחות צדיקים דף 7

דף קמ"ה דה-אף על פי שמידת הנדיבות היא טובה.... עד סוף הפרק

"אף על פי שמידת הנדיבות היא טובה"—המידות הם גילוייה של הנשמה ולכן הן שייכות לעולם הגילוי ובעולם הגילוי יד יצהר ויצר הטוב הן שוות כל עוד לא פעל האדם את הפעולה הבחירתית לטוב על המידה ואם יניח את המידה במצבה הטבעי סוף שיחמוס ממנו יצר הרע את חילה ויוליכנה למקום הטומאה כפי שהולך ומבאר. ואפשר לדייק בדבריו "אף על... שמידת הנדיבות היא טובה" וכוונתו שהיא טובה מצד עצמייתה וסתרה הפנימי אבל כשהיא באה אל גבול הגילוי בנפש כבר צריכה שמירה רבה.

"צריך שלא יהיה פזרן"—הפיזור היא פעולת ההתפשטות מנקודה אחת שבמרכז והלאה ממנה ובענין הנדיבות מורה שהאדם צריך להתרחב ולהתפשט מפרטייתו באופן שיועיל לאחרים ולא יראה רק את טובת עצמו וזה ענין הפיזור מנקודתו הפרטית כלפי חוץ אבל צריך לראות שפיזורו והתפשטותו לא תהיה להנאת עצמו כי אף כשיוצא מגדרו להוציא ממונו יש להתבונן מה תכלית הפיזור וכדברי המכתב מאלוהיו בקונטרס החסד על הנוטל לעומת הנותן שגם נתינתו של הנוטל היא כדי להרוויח כפליים ולהעצים את אנוכיותו

"להשיג תאוות ליבו"

תאוות הלב זהו הכלל וממנו יוצאות תולדות רבות ומשונות זו מזו אבל כולם ניזונים ממוקד התאוה הכללית שבלב שעיקר ענינה הוא פריצת הגבולות וביטול כל סדר נאות הנצרך לקיום העולם הרחני הנפשי והגשמי וכרבי אלעזר בן דורדיא שהוציא ממיטב כספו כדי לבוא עד הקצה האפשרי של הנאת העריות "...שמע שיש זונה אחת בכרכי הים שלוקחת 400 דינרים בשכרה ועבר עליה שבעה ימים ושבעה נהרות....."

"במיני מאכל ומשתה ולתת הונו לזונות ולעשות בגדים יקרים ולפזר ממונו בכל מיני תחבולות שאינן מביאות ליראת שמים"

פרטייתו של אדם תוכל להתעצם על ידי ביסוס שלוש מוקדים שהם ארבעה. הפיזי הנפשי והרוחני. מיני מאכל ומשתה הם משמשים חומר בעירה משובח לתאוה היסודית כנ"ל. אבל כדי להמשיך את התאוה עוד יותר לא יאמר די במיני מאכל ומשתה וישפוך גם את שמנה של תאוות העריות אל מדורת התאוה ובה כבר מלבה אשה עוד יותר כי תאוה זו יש בה גם לחלוחית רוחנית כל שהיא ואינה חומרית בלבד ומשם עוד יבוא לעשות לו בגדים יקרים שזה כבר מצד הכבוד כדברי ר יוחנן שקרא לבגדיו מכבדיו כי הבגד הוא מלביש את הכבוד הפנימי ומוציאו לחוץ לעיני הבריות ומזה מקבל האדם כבוד ופרסום ומזה יבוא גם למדרגה רביעית שיבקש לו תחבולות של פיזור ממונו לדברים שבקדושה אבל לא באופן ישר אלא בתחבולה כגון שיכוון בנתינתו שיקראו לו צדיק וכדומה וזה לא מביא ליראת שמים.

"אך ידקדק להיות וותרן לעניים הטובים ולהאכילם מן המיטב"

שזה תכלית הנדיבות להעניק חיים למי שצריך להם. חיי גוף ונפש ואמר "וידקדק" כי כדי שיביאו המידות ברכה צריך לדקדק בהכנתם ועיצובם ורק אז יכיר ערך הנתינה לעניים הטובים שאינם מעמידים פנים אלא באמת צריכים כדי מחייתם כדי שיוכלו לעמוד על רגליהם ולהתקדם בחיים וזה עניים טובים ולא דווקא טובים=צדיקים ולא לה יתן גם לצורכי הגוף שהוא בסיס הקיום וגם לצורכי הנפש לכבדם בבגדים נאים כדי שמזה יבואו להכיר ערך עצמם ויחשקו לעלות מעלה מעלה

"ויהיה שכרו טוב הצפון אשר עין לא ראתה אלוקים יעשה למחכה לו"—כאשר מדקדק במידת הנדיבות לגלותה בהתאמה גמורה לשורשה הפנימי הנסתר אז זוכה מידה כנגד מידה בשכר הטוב הצפון שעין גשמית לא יכולה לראותו ושכר זה מיועד רק למי שאורח חייו הוא צפיה מתמשכת להופעת הטוב הצפון כדוגמת הנדיב שכל נדבותיו הן לשם העמקת הטוב וגילוי זה פירוש "יעשה למחכה לו". כי מי שכל עסקיו הם למטרת הטוב הפנימי נחשב שהוא מחכה לו יתברך ולהופעת טובו